

Hämeenpuiston yleissuunnitelma

Nykytila

Hämeenpuisto on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY) Tampereen läntisessä keskustassa, ja sillä on ollut keskeinen rooli kaupungin rakennetun ympäristön identiteetin muodostajana. Viheralue sijaitsee samannimisen kadun pohjois- ja eteläsuuntaisten ajoratojen välissä ja rajautuu pohjoisessa Näsijärvenkatuun ja etelässä Eteläpuiston viheralueeseen. Hämeenpuisto on tärkeä viherkäytävä Tampereen läntisessä keskustassa: Se toimii kulkureittinä ruutukaavakortteleista laajemmille ja yhtenäisimmille viheralueille, kuten Pyykinharjulle, ja on Näsijärven rannalla sijaitsevan Näsinpuiston ja Pyhäjärven rannalla olevan Eteläpuiston välinen viheryhteys. Hämeenpuisto toimii myös ympäröivien kortteleiden lähivirkistysalueena.

Kuva 1 Vapriikin kuva-arkisto. Hämeenpuiston esplanadimainen muoto on peräisin 1800-luvun asemakaavoituksen malleista, ihanteista ja rakennussäätelystä. Sen tehtävänä oli edistää Tampereen kaupunkikuvallista ilmettä ja paloturvallisuutta sekä toimia virkistystä palvelevana julkisena ulkotilana.

Hämeenpuisto on julkisen taiteen sijoituspaikka. Puiston kokonaisuuteen kuuluvat Vapaudenpatsas puiston keskiakselilla vuodelta 1921, Minna Canthin patsas Puutarhakadun risteyksessä vuodelta 1951 ja Uutinen-veistos keskusaukion luoteiskulmassa vuodelta 1981. Hämeenpuistossa on nykyisin pari puistoravintolaa anniskelualueineen ja kesäisin jäätelökioski sekä vaihtelevasti myyntiväunuja ja -kärryjä. Puisto on valaistu ja siellä on sohvapenkkejä, roska-astioita sekä pyörä- ja sähköpotkulautapysäköintiä.

Hämeenpuisto on säilyttänyt alkuperäisen maisema-arkkitehtonisen rakenteen melko hyvin. Puurivejä istutettiin alun perin kuusi, mutta puiden varttuessa niistä kaksi sisintä karsittiin pois. Muutamia yksittäisiä vanhoja puita on kuitenkin vielä jäljellä puiston keskikäytävällä muistumana kuudesta puurivistä. Jäljellä olevat puurivit on uusittu viimeisen reilun parinkymmenen vuoden aikana, mutta keskeisillä paikoilla on säilytetty muutama vanha, komea yksilö. Viheralueella on runsaasti erilaista kaupunkiympäristölle tyypillistä tekniikkaa kuten puistomuuntamo, laitekaappeja, liikennemerkkejä, opasteita ja erilaisia valaisinpylväitä.

Hämeenpuisto on Tampereen keskustan keskeinen pääkokoojakatu ja osa keskustan autokehää, joka palvelee keskustaan saapumista, siellä liikkumista ja välittää keskustaan saapuvan autoliikenteen sujuvasti pysäköintilaitoksiin. Hämeenpuisto toimii myös pyöräily- ja joukkoliikenteen sekä erikoiskuljetusten reittinä. Autoliikenteen liikennemäärät ovat suurimmat Satakunnankadun eteläpuolella ja pienenevät pohjoista kohti. Myös Hämeenpuiston poikkisuunnassa kulkee merkittäviä nykyisiä auto- ja joukkoliikenteen, kävelyn sekä pyöräilyn yhteyksiä. Poikittaisyhteyksien suuri määrä ja lyhyet liittymävälit asettavat haasteita liikenteen sujuvuudelle.

Hämeenpuiston keskikäytävä on kävelyn pääreitti. Nykyinen yhdistetty jalankulku- ja pyöräväylä sekä osin liikenneturvallisuudeltaan puutteelliset liittymäjärjestelyt ja turvattomat suojatiet heikentävät osaltaan keskikäytävän viihtyisyyttä ja käytettävyyttä. Pyöräliikenteen tavoiteverkossa Hämeenpuisto on määritelty alueelliseksi pääreitiksi, jonka tavoitteena on erotella pyöräily sekä kävelystä että auto- liikenteestä.

Hämeenpuistossa järjestetään markkinatyyllisiä tapahtumia, sillä keskikäytävä on käytännöllinen tila tapahtumille, mutta samalla se on kapasiteetiltaan rajallinen ja väentungoksessa ahdas. Tapahtumat heikentävät erityisesti pyöräliikenteen asemaa puistossa, vaikka keskikäytävällä on normaalitilanteissa hyvin tilaa kävelijöille ja pyöräilijöille. Tapahtumaluissa edellytetään puiston käytäväpinnoilla pysytelyä, mutta käytännössä raskasta huoltoajoa, liikkumista ja tapahtumarakenteita leviää usein myös nurmikoille ja puiden juuristoalueille. Lisäksi pyöräilyn järjestäminen turvallisesti ja sujuvasti on Hämeenpuistossa tapahtumien aikaan käytännössä mahdotonta ja pyöräliikenteelle on otettu käyttöön tapahtuma-aikainen kiertotieopastus. Virkistysten ja oleskelun puitteissa on myös kehitettävää, sillä 1,6 km pituinen Hämeenpuisto koetaan paikoin monotoniseksi. Lisäksi liikenteen melu on viihtyisyyden kannalta suuri haaste.

Nykyisellään Hämeenpuiston nurmikot ovat huonokasvuisia ja kuluneita. Kasvualustoista tehty kattava näytteenotto keväällä 2026 kertoi, että happamuus ja ravinnetila ovat vaateliaan kasvillisuuden suositusalueella, mutta kasvualusta on pahoin tiivistynyt. Puuston varjostus ja kilpailu ravinteista ja vedestä, suurtapahtumien ajoneuvojen ja yleensä runsaan jalankulun aiheuttama pintamaan tiivistyminen sekä toistuvat kunnallistekniikan kaivuutyöt heikentävät kasvua. Nurmikolla liikkuminen kuluttaa nurmikkoa nopeammin kuin se ehtii uusiutua. Tiivistyneessä kasvualustassa nurmikon juuristo kärsii hapen puutteesta ja voi huonosti. Lisäksi nurmikon hoitoon liittyvässä kaustossa ja toimenpiteissä on kehitettävää

1 Suunnitelman tavoitteet

Kaupunkikuva, kulttuurihistoria ja viherrakentaminen

Puiston yleissuunnitelma perustuu Hämeenpuiston uuteen asemakaavaan, jonka tavoitteena on suojella Hämeenpuiston kulttuurihistorialliset arvot, kehittää ja ennallistaa niitä mahdollisuuksien mukaan. Sen keskeisimpänä lähtökohtana on, että olemassa olevat puurivit säilytetään elinvoimaisina.

Hämeenpuiston kunnostuksen laatutaso on restauroiva ja siinä suositaan pintamateriaaleja, jotka olivat käytössä jo puiston rakentuessa ja jotka ikääntyvät arvokkaasti. Lisäksi pinnoitteiden tavoitteina on esteettömyyden perustaso. Kalusteissa ja varusteissa suositaan Hämeenpuiston kulttuurihistorialliseen ilmeeseen ja rakentamisajankohtaan soveltuvia, Tampereen historiallisissa puistoissa käytettyjä kalustemalleja. Materiaali- ja kalustevalinnoissa pyritään yleisesti kulttuurihistorialliseen kontekstiin soveltuviin väriin ja muotokieleen sekä kohtuulliseen ylläpidettävyyteen.

Pitkän puiston puukujanteita rytmitetään pensasryhmien kehystämällä, yksi- ja monivuotisten kasvi-ryhmien koristamalla, istutetuilla aukioilla. Tavoitteena on kehittää Hämeenpuiston etelä- ja pohjoispäätyjä maisema-arkkitehtuurin keinoin ja kulttuurihistoriallisessa hengessä. Keskusaukiota pyritään niin ikään jäsentämään istutettuna aukiona 1900-luvun alun henkeen sopivilla puu-, pensas- ja koristeistutuksilla ja kalusteilla.

Maisema-arkkitehtuuri ja monimuotoisuus

Tavoitteena on ekologisesti monimuotoisempi sekä elinkaareltaan pitkäikäinen viheralue, ja kasvillisuussuunnittelussa pyritäänkin nykyistä monilajisempaan ja muutosjoustavampaan kokonaisuuteen. Ensisijaisesti suositaan kasvillisuutta, joka on ollut käytössä jo 1900-luvun alussa ja jonka on todettu menestyvän hyvin Tampereen kasvillisuusvyöhykkeellä. Puurivit säilytetään mahdollisimman ehjinä ja jatkuvina ja niitä kehitetään monilajisina tai -lajikkeellisina.

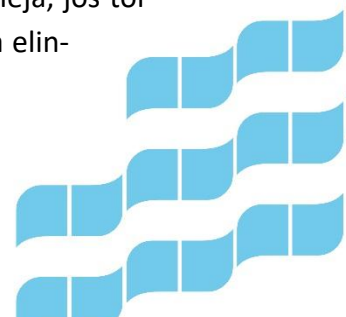
Valaistus

Valaistussuunnittelun tavoitteena on luoda puistoon turvallinen, riittävä ja esteettisesti miellyttävä kokonaisuus pimeään aikaan. Lisäksi mahdollistetaan kausi- ja tapahtumavalaisuksen asentaminen puiston keskeisimpiin osiin tarvittaessa sekä suunnitellaan teoskohtainen erikoisvalaistus.

Toiminnot

Puiston kunnostamisen ja restauroinnin yhteydessä tapahtumajärjestämisen käytäntöjä kehitetään ja edellytyksiä parannetaan mm. lisäämällä tapahtumasähköpisteitä sekä vesi- ja viemäriiliitäntöjä.

Ulkotarjoilualueet ovat perinteinen osa puistoa. Puiston elävyyden kannalta ne suunnitellaan selkeästi osana puistoa ja viheraluetta. Tarjoilutilan tulee olla talvisin osa puistoa tai vaihtoehtoisesti anniskelu on ympärivuotista. Anniskelualueilla suositaan siirrettävissä olevia pöytiä ja tuoleja, jos toiminta ei ole ympärivuotista. Tarjoilualueilla olevien pöytien ja tuolien pitäisi olla elinkaareltaan myös laadukkaita ja niin ikään sopia historialliseen ympäristöön.

Pysyvien paviljonkien ja myyntikojujen tulisi sopeutua puistoon ja olla materiaaleiltaan, muotokieleltään ja väreiltään puiston historialliseen ilmeeseen sopivia ja sen arvoja tukevia.

Julkinen taide

Olemassa olevat taideteokset säilytetään Hämeenpuistossa. Niiden valaistusta ja ympäristöä kehitetään siten, että ne ovat toimivia ja tukevat puiston ilmettä ja arvoja. Tarvittaessa tutkitaan siirtoa ja uutta sijaintia, jos puiston muu käyttö sitä edellyttää ja teoksen paikka on vaarassa jäädä ahtaaksi. Myös uudelle taiteelle varataan paikkoja.

Liikenne

Kävelyn ja pyöräilyn kannalta keskeistä on mahdollistaa turvalliset ja jatkuvat reitit Hämeenpuiston pituus- ja poikkisuunnissa sekä erotella kulkumuodot omille väylilleen siten, että reitit kytkeytyvät luontevasti suunnittelualuetta ympäröivään liikenneverkkoon. Myös pyöräpysäköintiä tavoitellaan alueelle lisää ja se sijoitetaan uuden pyörätien yhteyteen siten, että käyttö on luontevaa ja houkuttelevaa, eikä pysäköidyistä polkupyöristä tai potkulaudoista aiheudu haittaa keskipromenadin, palveluiden tai oleskelualueiden käyttäjille. Tapahtumien osalta mahdollistetaan huoltoliikenteelle puiston ja käyttäjien kannalta turvalliset, toimivat ja kestävät liikennejärjestelyt.

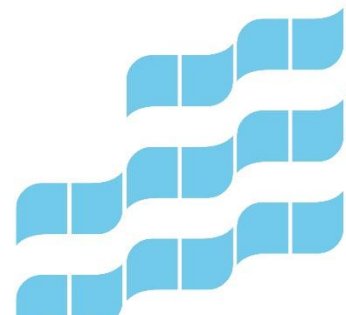
Hämeenpuiston suunnittelun keskiössä on kaikkien liikennemuotojen liikkumisen sujuvuus, turvallisuus sekä ratkaisuiden esteettömyys. Samalla suunnitelmaratkaisuilla tavoitellaan tehokasta tilankäyttöä, jotta kielteiset maisemalliset vaikutukset pysyisivät maltillisina ja puistoalue jatkuisi mahdollisimman yhtenäisenä.

2 Toimenpiteet

Puistosommitelman yleiskuvaus

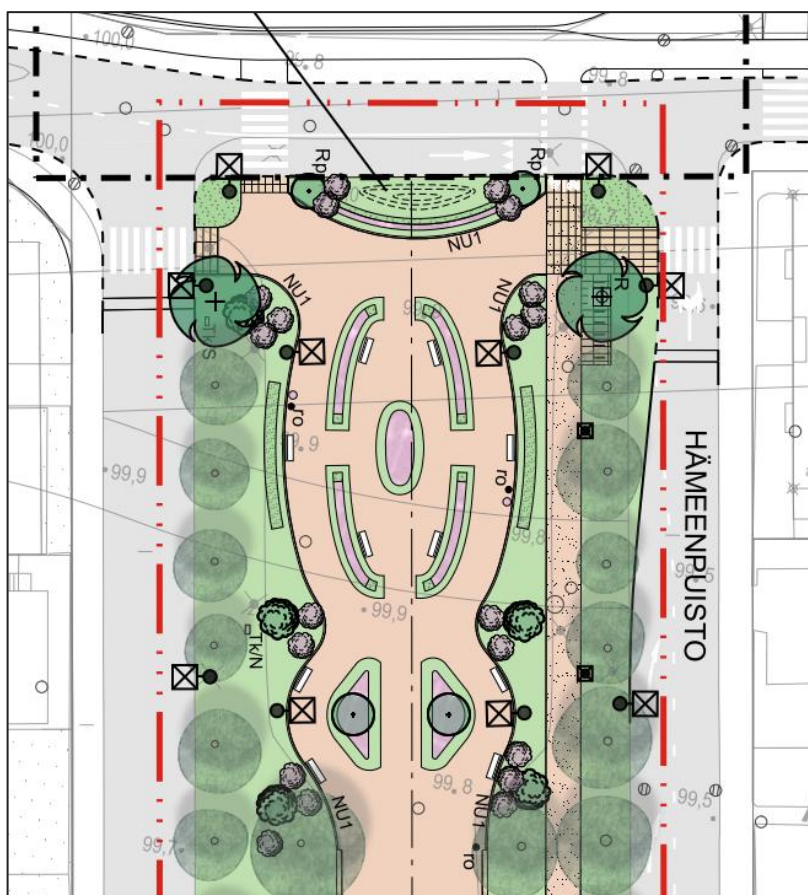
Promenadi eli keskikäytävä säilytetään paikallaan alkuperäisessä leveydessä. Se on keskusaukion pohjoispuolella 13 metrin levyinen ja eteläpuolella 8,5 metriä. Puurivit täydennetään yksittäisillä runkopuuistutuksilla aukkopaikoilla, pääaukiolla sekä poikkikatuja kuten Puuvillatehtaankadun, Satakunnankadun, Puutarhakadun, Hallituskadun, Satamakadun ja Nalkalankadun tienoilla.

Pyöräilytie rakennetaan Hämeenpuiston itäisemmän kujanteen väliin. Sen leveys vaihtelee 2,5 – 3,0 metriin. Pintamateriaalina on vettä kalliomurske Ø 0-11 mm. Lisäksi rakennekerroksissa käytetään kantavaa kasvualustaa, jos pyörätien alla oleva kaukolämpöputkisto sen mahdollistaa. Pyörätie suunnitellaan 5-10 cm nykyistä maanpintaa korkeammalle samalla kuin nurmikoiden kuntoa parannetaan lisäämällä vastaavasti kuohkeaa kasvualustaa pyörätien kummallekin puolelle. Poikkikatuja risteyksissä on luonnonkivipintaisia odotusalueita, jotka samalla ehkäisevät murskeen kulkeutumisen ajoradalle.

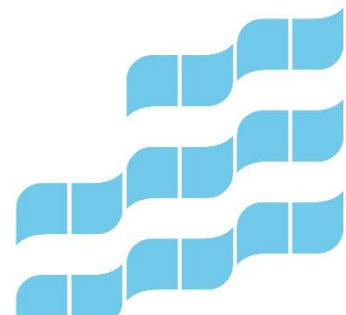

Kuva 2 Sitowise Oy. Kuvaote virtuaalimallista. Hämeenpuiston pohjoispää. Suojatiet Näsinpuistoon sijaitsevat Hämeenpuiston kulmissa, mutta näkymää hallitsee keskiakselin asettuva puistosommitelma.

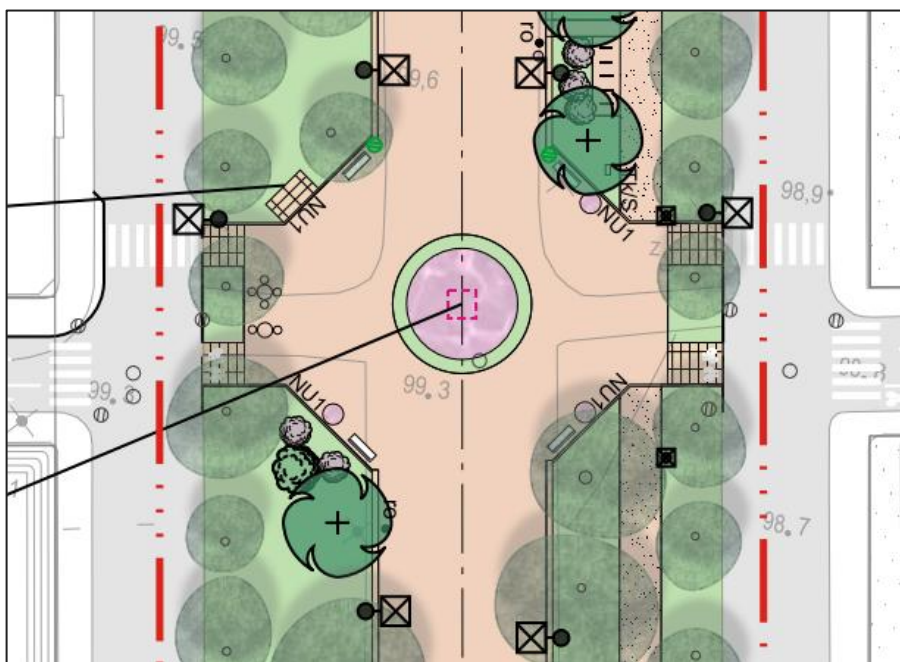

Karttakaappaus 1: Hämeenpuiston pohjoispäässä olevalle sorakentälle laadittu näyttävä istutussommitelma toimii puiston päätteenä ja jakaa luonnollisesti jalankulkuliikenteen puiston kulmissa oleville suojateille.

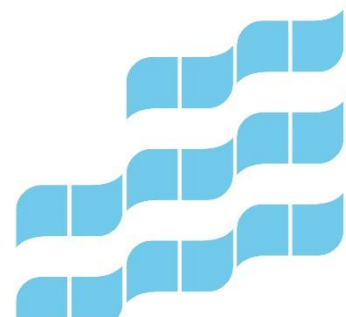
Pohjoispäässä olevalle sora-aukiolle sommitellaan puiston historialliseen henkeen istutettu aukio. Aukion keskiosassa on pensas- ja perennapenkien rajaama, huonomainen tila, jonka keskellä yksi- tai monivuotinen koristeistutus. Tilaa rajaavien istutettavien kaarteiden sisäpuolelle asennetaan sohva-penkit. Sommitelman eteläpuolelle muotoillaan symmetriset, nurmikon rajaamat perenna- tai kesä-kukkaryhmät, joihin istutetaan myös kukkiva pikkupuupari. Aukiota kehystetään leikatulla pensas-aidalla sekä kookkailla pensasryhmillä, jotka peittävät myös laitekaappeja. Pohjoiselta aukiolta kuljetaan Näsinpuistoon Hämeenpuiston kulmista ja keskiakseliin on sommiteltu matala pensasaita, kehys-tävät runkopensasryhmät ja kohoava maastonmuoto ohjaamaan kulkua.

Puuvillatehtaankadun kohdalle on suunniteltu osittain kivetty puistokäytävä ja polkupyöräreitti poikittaiselle liikenteelle. Promenadille suunnitelluilla pyöreällä istutuksella pyritään erottelemaan puiston poikki kulkevat jalankulkijat ja pyöräliikenne ja siinä on varaus mahdollisille julkiselle taideteokselle kukkaistutusten sijaan tai niiden yhteydessä. Aukion kulmissa on tilaa sohvapenkeille ja yhdelle vuok-rattavalle myyntipaikalle. Pyöräpysäköinti on sijoitettu pyörätien varteen pensasryhmien taakse.

Karttakaappaus 2: Puuvillatehtaankadun polkupyöräliikenne ohjataan promenadin ylitse pyöreän istutusparterrin eteläpuolitse. Jalankulkijat kulkevat pohjoispuolitse. Pyöräilybaan varteen sijoitetaan pyöräpysäköintiä.

Minna Canthin veistoksen ympärille ennallistetaan pieni pensasaitojen sekä yksi- tai monivuotisten koristeistutusten reunustama, kivetty aukio nykyistä hieman suurempana 1950-luvun hengessä korostaen Hämeenpuiston historiallisesti kerroksellista tunnelmaa. Aukiolle asetetaan istuimet ja niitä kehystetään ruukuissa olevilla kausi-istutuksilla.

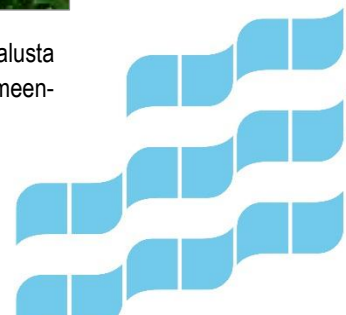

Kuva 3 Sitowise Oy. Kuvaote asemakaavavaiheen virtuaalimallista. Puuvillatehtaankadun kohdalla oleva aukio, joka sittemmin tarkentunut karttakaappauksen 2 mukaiseksi. Oikealla on vuokrattava myyntipaikka sekä sitä palveleva ta-
pahtumasähköliittymä. Pyöreän istutusalueen keskellä on paikka taideteokselle.

Kuvat 4 ja 5 Sitowise Oy. Kuvaotteet virtuaalimallista. Minna Canthin puistikko on jäsennelly 1950-luvun alusta peräisin olevan vanhan valokuvan avulla. Perennaryhmien ennallistaminen 1950-luvun asuun tukee Hämeen-
puiston kerroksellisuutta.

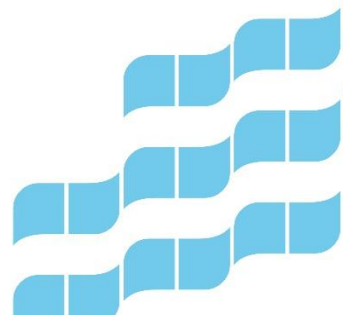
Pääaukio päällystetään graniittikiveyksellä kokonaisuutena Hämeenkadun eteläreunalta myyntipaviljonkien pohjoispuolelle. Myös pyöräpysäköinti ja osittain pyörätie päällystetään graniittikiveyksellä. Aukion pohjoisosaan varataan tilaa kiinteille myyntipaviljongeille. Länsipuolisella paviljongilla on tila omalle rajatulle anniskelualueelle. Nykyinen itäpuolinen paviljonki poistetaan pyörätien vuoksi ja sen korvaavan uuden paviljongin edustalle, pääpromenadille mahtuu joitakin pieniä pöytiä. Pyöräpysäköinti sijoitetaan leikatun pensasaidan taakse pyörätien varteen. Uutinen -veistos on siirretty hie-man pohjoisemmaksi, väljempään paikkaan, jossa se saa arvoisensa ympäristön eikä jää aukiotoimin-tojen jalkoihin.

Karttakaappaus 3. Keskusaukio Hämeen- ja Kauppakadun tienoilla.

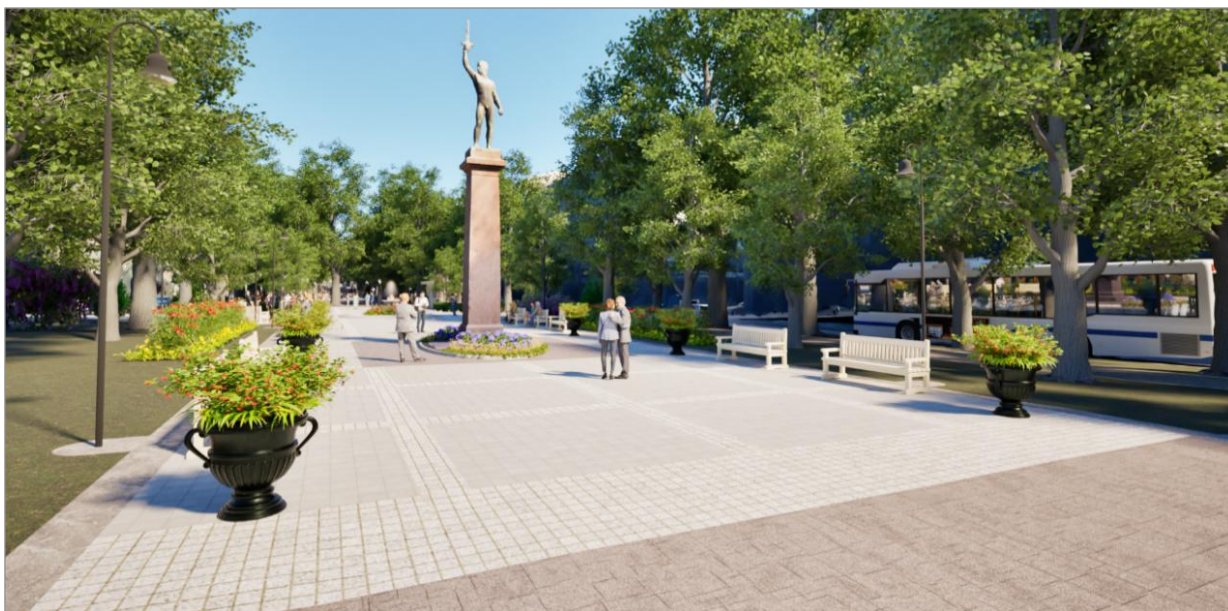

Kuva 6 Sitowise Oy. Kuvaote virtuaalimallista. Kauppakadun kohdalle muotoillaan suuri pyöreä aukio, jota jäsentää ve-siaihe.

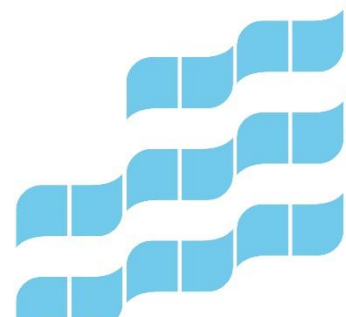

Kauppakadun akseliin muotoillaan pyöreä aukio. Aukion keskellä on vesiaihe, johon voi olla yhdistettynä myös istutuksia. Aukion laidoilla on penkkejä ja sitä jäsennetään kuhunkin kulmaan istutetulla runkopuulla, joista kaksi on jo olemassa. Nykyiselle graniittipallolle etsitään korvaava, tyyllisesti parempi paikka muualta Hämeenpuistosta tai toiselta puistoalueelta. Vaihtoehtoisesti pallo kunnostetaan nykyiselle paikalleen.

Vapaudenpatsas säilytetään nykyisellä paikallaan. Sitä ympäröivää koristeistutusta supistetaan ja se rajataan kapealla reunakivellä, jotta veistoksen molemmille puolille jää kulkutilaa, eikä se muodosta jalankulun pullonkaulaa. Vanhat istuinsyvennykset poistetaan niin ikään, sillä itäisen puurivin väliin rakennettavan pyörätien vuoksi tilaa on vähemmän käytettävissä. Vapaudenpatsaan promenadipätkälle asennetaan penkkejä, roska-astioita ja istutusruukkuja. Lisäksi promenadia jäsennetään kummallekin puolelle symmetrisesti istutettavalla perennapenkillä.

Kuva 7 ja 8 Sitowise Oy. Kuvaotteet virtuaalimallista. Vapaudenpatsas säilytetään nykyisellä paikallaan. Puiston itäreunalle linjattavan pyörätien vuoksi Vapaudenpatsaan ympäristö joudutaan muotoilemaan ja tilaa hyödyntämään tehokkaammin. Alakuvassa Kauppakadun akseliin suunnitellaan pyöreä aukio ja sitä jäsentävä vesiallas suihkulähteineen.

Satamankadun kohdalla jalankulku ja pyöräily erotetaan viherkaistalla, jonka länsipäähän istutetaan myös puita. Ratkaisulla vahvistetaan Hämeenpuiston jatkuvuutta maisemakuvallisesti ja vähennetään poikittaisten ajoratojen visuaalista vaikutusta. Kulkua suojatielle ohjataan promenadin keskiakseliin istutetuilla perennapenkeillä, jotka rajataan kasvillisuuden suoja-aidalla ainakin toispuoleisesti.

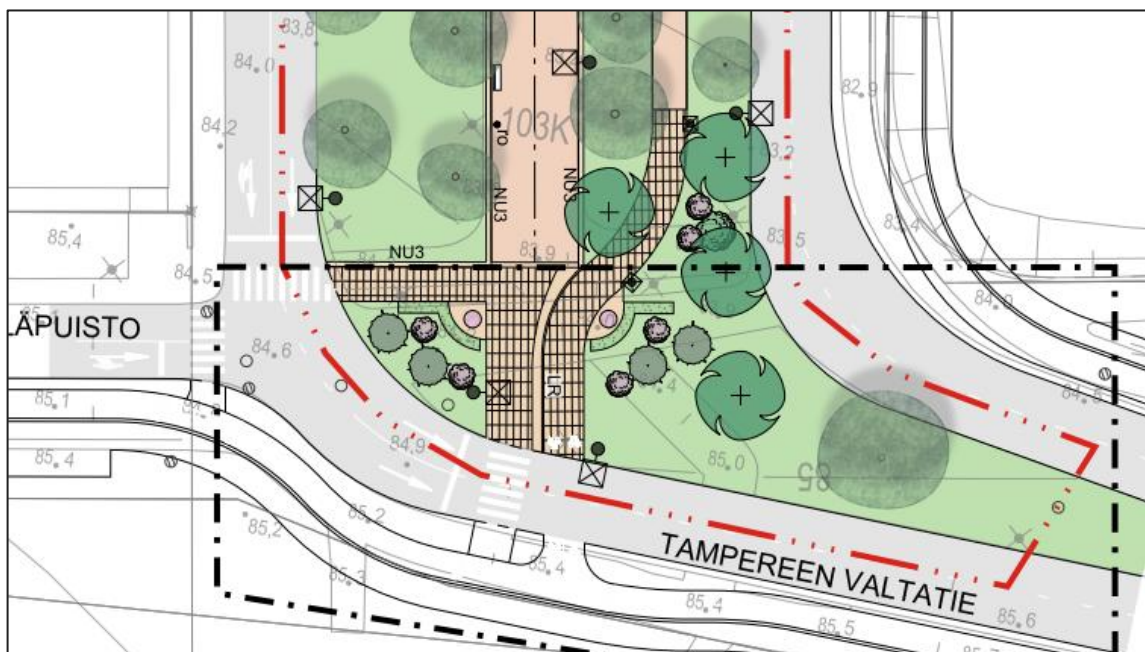

Kuva 9 Sitowise Oy. Kuvaote virtuaalimallista. Satamankadun ylitys pohjoisesta tarkasteltuna.

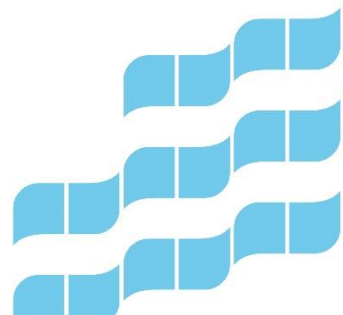
Hämeenpuiston eteläpäähän sommitellaan näyttävä puu- ja pensassommitelma porttiaiheeksi. Eteläpuisto -nimisen kadun ajorata katkaistaan Hämeenpuiston ajoratojen väliltä ja ajoradasta tulee osa puiston viheraluetta asemakaavan mukaisesti. Eteläpuisto-kadulta säilyy kuitenkin kävely-yh-

teys Hämeenpuistoon. Tampereen valtatie pohjoisreunassa oleva, erotellun jalkakäytävän ja pyörätien Hämeenpuiston itäisen ajoradan ylittävä suojatie siirretään tiukasta mutkasta turvallisempaan paikkaan Nalkalankadun risteyksen yhteyteen.

Kuva 10 Sitowise Oy. Kuvaote virtuaalimallista. Hämeenpuiston eteläpäähän rakennetaan promenadin akselissa oleva suojatie Eteläpuistoon ja pääte se kehystetään kookkailla pensasryhmillä. Eteläpuisto -nimisen kadun ajorata muutetaan asemakaavan mukaiseksi viheralueeksi Hämeenpuiston kohdalla.

2.1 Kasvillisuus

Pääpuulajeista istutetaan useampia lajikkeita. Puurivejä täydennetään metsä- ja isolehti- ja kriminlehmuksella, puistolehmuksella sekä yksittäisillä hevoskastanjoilla ja rusotuomilla. Kukkivina pikkupuina käytetään mahdollisesti marjaomenapuuta ja tuomea.

Kookkaat pensasryhmät istutetaan yleensä noin kolmesta eri pensaslajista tai suuresta perennasta siten, että valittujen lajien koko, muoto, struktuuri ja kukinta vaihtelevat ja niitä suorastaan korostetaan muodostamalla kontrasteja. Lajivaihtoehtoja ovat esimerkiksi laikkukirjokanukka, kultasade, marjaomenapensas, jasmike, sorvarinpensas, keltaheisiangervo, nuokkusyreeni, pihasyreeni, villaheisi ja tarhakataja. Leikattuna pensasaitana käytetään tuhkapensasta, orapihlajaa tai hernenpensasta maalaajista ja valo-olosuhteista riippuen. Kookkaita perennavaihtoehtoja ovat töyhtöangervo ja röyhytatar. Kaksirunkoinen pensasryhmä muodostetaan istuttamalla esimerkiksi kaksi yksirunkoista mustaseljaa samaan istutuskuoppaan. Pilarin muotoinen, noin viiden metrin korkuisena säilytettävä, leikattu pikkupuu on paikoin osa pensassommitelmaa. Siihen soveltuvia lajeja ovat esimerkiksi euroopanvalkopyökki ja veripyökki.

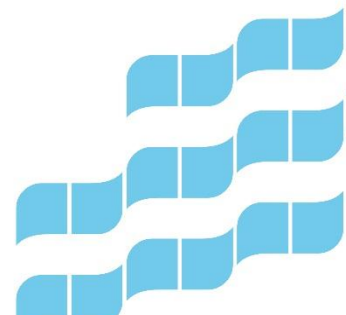
Puu- ja pensasryhmien alla ei käytetä kuorikatteita. Ne ovat vieras elementti historiallisessa puistossa, usein ne sisältävät rikkaruohojen siemeniä ja hapattavat kasvualustaa. Pensasryhmien alla käytetään vähemmän leikkaamista edellyttävää grass free lawn -tyyppistä nurmen korviketta (matalista lehtikasveista kylvettävä maata peittävä, monivuotinen kasvillisuus) tai tehdään (kevyesti) dynaaminen istutus matalista lehtikasveista. Perennaryhmien ja tarvittaessa pensasryhmienkin aluskatteena voidaan käyttää kaakaokuorikatetta. Se on jokseenkin näkymätön ja sillä on maata parantava vaikutus, mutta sitä on lisättävä vuosittain poutasäällä ja se on kasteltava sumuttamalla, jotta silppu liimautuu yhteen toimivaksi katteeksi.

Nurmikon ja puiden kasvualustan tiivistymistä korjataan varovaisin toimenpitein, jotta puiden juuristot eivät vaurioituisi. Heikkokuntoisimman puuston alueilla voidaan juuristoalueella käyttää *Radial Trenching*-menetelmää. Siinä puun pääjuurten väliin, säteittäisesti rungolta ulospäin, kaivetaan juuria säästävällä menetelmällä (esim. ilmalapiolla ja/tai imukaivuna) matalia ojia, joista poistetaan vanha, tiivistynyt kasvualusta. Sen tilalle tuodaan multavaa ja ravinteikasta maa-ainesta, ja nurmikko paikataan kaivantojen kohdalta. Kaivantojen kohdalla maan biologinen toiminta vilkastuu, ja maaperäoloja parantava vaikutus ulottuu myös vaihdetun maa-aineksen ulkopuolelle.

Viheralueet ovat pääsääntöisesti nurmipintaisia.

2.2 Maastonmuotoilu

Hämeenpuiston taseaus säilytetään jotakuinkin nykyisellään.

2.3 Kalusteet, pyöräpysäköintivarusteet - ja päällystemateriaalit

Hämeenpuistoon asennetaan istuimia ja pöytäpenkkiryhmiä. Pyöräilyväylän yhteyteen varataan tilaa pyöräpysäköintiin ja sitä varten asennetaan runkolukittavia telineitä. Lisäksi sinne asennetaan roska-astioita, kävelyn ja pyöräilyn opastusta sekä opastauluja. Viheralueet suojataan tarvittaessa kulutukselta promenadin reunoille asennettavalla istutusten suoja-aidalla lähestyttäessä poikkikatuja. Perra- ja pensasistutuksilla ja niiden suoja-aidoilla ohjataan myös kulkua suojateille.

Promenadi ja pyörätie päällystetään kivituhkalla. Läpäisevänä materiaalina se on puiden kasvuolosuhteiden säilyttämisen kannalta paras vaihtoehto.

Pääaukio ja Hämeenpuiston poikki kulkevien katujen jalkakäytävät, erotuskaistojen ja pyörätien odotustilat ja kielekkeet sekä tarjoilualueet päällystetään monivärisellä, sahatulla graniittikiveyksellä, jonka pinta on ristipäähakattu liukkauden torjumiseksi. Poikkikatujen ajoratoja reunustavat erotuskaistat päällystetään monivärisellä graniittikiveyksellä, jonka pinta on lohkottu. Suojatiet kivetään, pyörätien poikkikatujen ylitykset kivetään tai päällystetään asfaltilla kuten asemapiirustuksessa on esitetty ja ajoradat päällystetään muutoin asfaltilla.

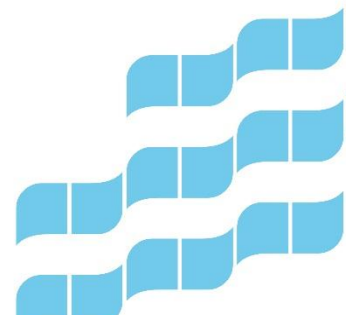
Kuvat 11-12. Tampereen historiallisissa puistoissa käytössä olevia istuin- ja roska-astiamalleja.

2.4 Puistotoiminnot

Kioskille on varattu kiinteä paikka pääaukion itäisestä paviljongista nykyisten ulkonäöltään kirjavien irtokioskien sijaan. Muutamia, pieniä pöytiä voidaan asetella myös pääpromenadille.

Nykyinen puistoravintola tarjoilualueineen keskusaukion koillispuolella korvataan pääaukion länsilaidalla olevalla paviljongilla kirjastoa vastapäätä, koska uuden pyörätien linjaus kulkee nykyisen aniskelualueen läpi.

Puistoravintola Rillinki säilytetään nykyisellä paikallaan.

2.5 Liikkumisen ratkaisut, esteettömyyden edistämisen ratkaisut

Pyöräily ohjataan kaksisuuntaiselle pyörätielle, joka rakennetaan Hämeenpuiston itäisten puurivien väliin, erilleen jalankulusta ja autoliikenteestä Hämeenpuiston uuden asemakaavan ja sen yhteydessä laaditun liikenteen yleissuunnitelman mukaisesti. Hämeenpuiston suuntaisten ajoratojen liikennejärjestelyt säilyvät linjaosuuksilla pääosin nykytilanteen mukaisina, mutta puistoa risteävillä poikkikaduilla ja niiden liittymissä tehdään muutoksia: Useat liittymät varustetaan liikennevaloilla ja suojatiejärjestelyt muutetaan turvallisimmiksi, poikkittaisten katujen yli toteutetaan pyörätien jatkeet, Eteläpuisto -niminen katu katkaistaan ja muutetaan viheralueeksi, Nalkalankatu pidetään auki liikenteelle. Pyhäjärvenkatu, Tiiliruukinkatu ja Puutarhakatu muutetaan yksisuuntaisiksi; osin autoliikenteen ajosuorite kasvaa, mutta kokonaisuus selkeytyy ja muuttuu sujuvammaksi. Puuvillatehtaankadun suuntainen pyöräiliikenne kulkee samaan kohtaan suunnitellun, pienen aukion poikki.

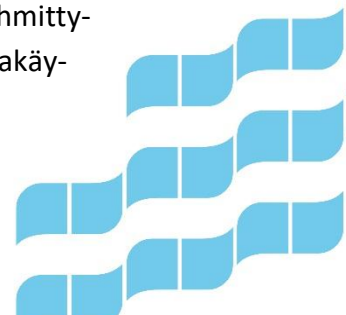
Pyörätien leveys on yleensä noin 3,0 m (keskusaukion kohdalla 2,5 m), pintamateriaalina kivituhka ja risteyksiin liittyvillä odotusalueilla luonnonkiveys; poikkikatujen ylitykset ovat pääosin asfalttia. Poikkikaduilla pyöräteiden leveys on vähintään 2 m. Leveä keskikäytävä rauhoitetaan yksinomaan jalankulkijoille ja jalankulun ja pyöräilyn erottelu toteutetaan myös aukioilla ja poikkikaduilla.

Kuva 13 Sitowise Oy. Kuvaote virtuaalimallista. Pyörätie sijoittuu puistopromenadin itäpuolella olevan puurivin väliin.

Pyöräpysäköintiä sijoitetaan kautta linjan pyörätien varteen, liittymäalueiden läheisyyteen, mutta keskusaukiolla tilaa on rajallisesti. Kaupunkipyörille ja potkulautoille ei ole osoitettu erikseen pysäköintipaikkoja, koska ne tulevat käyttämään samoja tiloja pyöräpysäköinnin kanssa.

Hämeenpuiston pohjoispäässä Näsijärvenkadun katualue laajenee muutaman metrin puiston puolelle, jotta kadulle voidaan mahdollistaa idän suunnasta etelään kääntyminen ryhmittymiskaistaa pitkin ja jotta kadun pohjoisreunaan voidaan toteuttaa eroteltu jalkakäytävä ja pyörätie sekä kadun ylityskohtiin tarvittavat odotustilat.

2.6 Valaistus

Hämeenpuiston valaistus uusitaan arvoympäristöön soveltuvalla tavalla. Puiston promenadi ja pyöräväylä valaistaan erillisillä valaisimilla. Pyöräväylän valaistus pidetään pienipiirteisenä, jotta se ei nouse tarpeettomasti esiin, mutta tuo väylälle tarvittavan valaistuksen. Promenadin valaistusluokka on P3.

Promenadin ja sen poikittaisyhteyksien lisäksi uusitaan nykyisten veistosten valaistus. Veistosten valaistuksen tavoitteena on luoda luonnollinen, ylhäältä tai edestä hahmon kasvoihin suuntautuva pehmeä valo. Valon suuntauksessa ja optiikassa vältetään liian suuria kontrasteja ja varjojen syntymistä.

Puistoon tulevan uuden julkisen taiteen valaistus suunnitellaan taideteosten valinnan yhteydessä. Uusi taide voi olla myös valotaidetta. Hämeenpuistossa on ollut kausivalaistusta, ja se huomioidaan osana valaistuskokonaisuutta valaistus- ja sähkösuunnittelussa.

Lisäksi suunnitellaan useita tapahtumasähköpisteitä pääaukiolla ja Puuvillatehtaankadun kohdalle sekä tapahtumia että kausimyyntipisteitä varten. Lisäksi tapahtumasähköpisteitä suunnitellaan puiston kullekin korttelivälillä pari kappaletta. Tapahtumasähköä, valaistusta ja vesi- ja viemäriiliittymiä tukeva tekniikka pyritään sijoittamaan puistossa jo oleviin laitekaappeihin tai muuten mahdollisimman huomiota herättämättömästi ja puistosommitelmaa häiritsemättä.

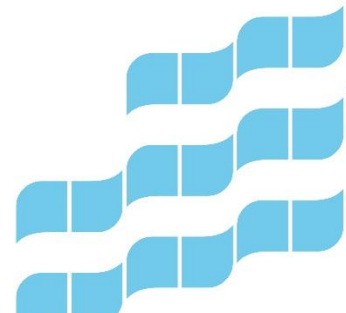
2.7 Hulevedet

Viheralueen hulevesien hallintaa kehitetään ohjaamalla hulevesiä nykyistä enemmän kasvillisuuden hyödynnettäväksi. Nykyistä suurempien sateiden vesimäärä pyritään ottamaan talteen ja imeyttämään maaperään ja siten lisäämään kasvillisuuden käytössä olevan vajoveden määrää. Tehokas kosteutus parantaa puiston resilienssiä pitkinä kuivina kausina ja hulevesien hyödyntäminen vähentää olemassa olevaan hulevesiverkkoon kohdistuvaa kuormitusta.

2.8 Julkinen taide

Julkisen taiteen kehittäminen noudattelee Tampereen läntisen keskustan julkisen taiteen kehittämissuunnitelmaa (2023). Puiston veistokset säilytetään ja niiden ympäristöä on muotoiltu uudelleen veistosten arvo huomioiden. Uutinen -veistos on suunniteltu siirrettäväksi vähän pohjoisemmaksi pois aniskelualueen naapurista.

Puistossa on tunnistettu tila julkisen taiteen uusille teoksille puistohistoriallisessa selvityksessä vuonna 2014. Uutta taidetta on selvityksessä ajateltu sijoitettavan erityisesti puiston eteläosaan Hämeenkadusta etelään. Suunnitelmassa on esitetty useampi paikka taideteoksille sovittaen ne uuteen puistosommitelmaan. Puistossa taideteokset toimivat näkymän päätteinä lineaarisessa puistossa tai portti-aiheena. Suunnitelmassa on esitetty myös paikka vapaasti sijoitettavalle, rakenteisiin integroidulle tai aineettomalle taideteokselle Hallituskadun ja Pyhäjärvenkadun väliselle puisto-osuudelle. Perinteisemmälle veistokselle on sopiva paikka Puuvillatehtaankadun aukiolla.

3 Kunnossapito

Keskusaukion, puiston päätteisiin rakennettavien istutussommitelmien sekä Puuvillatehtaankadun kohdalla olevan aukiomaisen viheralueen kunnossapitoluokka on R1. Niiden väliin jäävien nurmipintaisten kujannejaksojen kunnossapitoluokka on R2.

Hämeenpuiston raittien talvikunnossapitoluokka on B1 ja Hämeenpuiston suuntaisen pyörätien A+.

4 Aikataulu ja kustannukset

Hämeenpuisto esitetään kunnostettavaksi vaiheittain 2027–2032 välisenä aikana.

Kustannusarvio on viheralueiden kunnostuksen osalta 4 350 000 €.

HUOM! Puiden, istutusten, toimintojen, valaisinten, kalusteiden ja varusteiden sijaintipaikat, mallit ja määrät ovat ohjeelliset ja ne tarkentuvat rakennussuunnittelun aikana.

